

Kányádi Sándor

Fából vaskarika

Amikor akkora voltam, mint ti, akkor mesélte nagyapám, hogy élt a mi vidékünkön hajdanán egy nagyon eszes, nagyon furfangos, nagyon jó kezejárású mesterember, famunkában, vasmunkában egyaránt utolérhetetlen. Ha kellett, kerekes, kovács, ha kellett, ács volt egy személyben. Volt is munkája, amennyi senki más mesternek a környéken. Olyan könnyűjáró szekeret tudott fabrikálni, hogy szinte magától ment, lovat is csak szokásból, cifraságból fogtak elébe, mivel ló illik a szekérbe. Irigyelték is emiatt a többiek, mert a végén már minden szekeret véle csináltattak, vasaltattak. Azaz véle csináltattak volna, ha vállalta volna, de nem akart ártalmára lenni a többinek.

– Hadd éljen más is, a kerekes is meg a kovács is – mondogatta.

De ez nem tetszett a mestereknek, úgy érezték, kegyelemkenyéren élnek. Végül a gazdák is, akiktől nem vállalt munkát, azok is megorroltak.

– A mindenit ennek a nagyképű fúró-faragónak, veres vaspofozónak, hát a mi pénzünk nem olyan, mint a másé?

– Ha olyan, mint a másé, akkor adják másnak, a többi kerekesnek meg kovácsnak, másnak is élni kell – s azzal hátat fordított a méltatlankodóknak.

Erre aztán azok még jobban megorroltak. S elhatározták, hogy bosszút állnak. Merthogy a szavam ne felejtsem, a mester, ahányszor csak megkérdezték: mit csinál, majszter uram? – mindig azt válaszolta: fából vaskarikát.

Elhatározták, hogy szaván fogják. Fölüzentek a királynak, hogy van itt egy ilyen és ilyen ember, aki azt mondja magáról, hogy fából vaskarikát tud csinálni. Kíváncsi lett a király, menten álruhába bújt, s megjelent a mesternél. Köszönt illendően, s kérdi, hogy mit mesterkél.

– Én bizony fából vaskarikát – mondta a mester, föl se nézve az idegenre.

– Ejnye, hát erre igazán kíváncsi lennék, fából vaskarikát? Olyat én is vennék.

– Venne, ha pénze lenne, de hol van kelmednek annyi pénze, földi? – tréfálkozott tovább a mester.

– Itt, ebben a zsebben – ütött a zsebére hetykén az álruhás király.

– Nincs neked akkora zsebed, komám – nézett föl a mester a véle egyívású királyra, hogy hadd lám, ki s micsodás, ha már lekomázta.

Szemügyre vette az idegent, s gondolta, megtréfálja.

– Nem zseb kell ahhoz, koma, még csak nem is tarisznya – mutatott a király nyakában lógó tarisznyára. – Szekér aranyba kerül a karika.

Erre nyelt egyet az álruhás király, de azért kivágta:

– Ha annyi, hát annyi az ára.

Erre már a mester nyelt egy nagyot. „Ennek fele se tréfa. Ki lehet ez a langaléta?” (Mert sudár egy ember volt az idegen.) „Ne legyen mester a nevem, ha ez nem a király” Meg is kérdezte tisztelettel:

– Nem őfelségét tisztelhetem-e ebben az egyszerű ruhában?

– Eltaláltad, én vagyok a király.

Hitte is, meg nem is a mester, s újra megkérdezte tisztelettel:

– Lenne-é erről valami igazolványa?

Erre a király belenyúlt a nyakában lógó tarisznyába, s előhúzta a koronáját.

– Azt a nemjóját! – ámult el a mester. Annál is inkább, mert hogy, hogy nem, híre ment az alkudozásnak, s az udvar már tele volt emberekkel. Akik nem kis kárörömmel várták, hogy mi lesz...

– Rajtavesztesz ez egyszer, te mester, megszorultál, mint a recsenyédi kutya.

– Az hogy szorult volt meg? – kérdezte a király mosolyogva.

– Az úgy, hogy fölfeküdt egy boglyára alunni, s közben kiöntött a Homoród, s vitte a boglyát, a boglyán a kutyát. Elöl is víz, hátul is víz, mindenütt víz. Vonyíthatott a boglya tetején.

– Áll az alku – vágott a mester a kárörvendők szavába. – Egy életem, egy halálom, a karikát megcsinálom.

Erre a király megint csak belenyúlt a tarisznyába, írószerszámot vett elé s egy hatalmas pecsétütőt. Írásba fektették, miszerint a mester fából vaskarikát fabrikál egy szekérderék arany fejében, s ha meg nem tudna, többet nem tehet kalapot a fejére, mert nem lesz ahová.

Kimutatott a mester a műhely elibe, egy fára:

– Ha ebből megfelel, uram királyom, akár azonnal is megcsinálom.

Tetszett a királynak a mester talpraesettsége, fejszét vett a kezébe, s a fát saját kezűleg kivágta. Olyan csönd lett, hogy nem is hallatszott más, csak a fejsze csapása.

Lenyesett a mester a fából egy jókora darabot, s a kohóba tette. Nyomni kezdte a fújtatót. Füstölt a fa, könnyezett, égett, s a mester meg, amint szokott, jókedvvel fütyörészett. Addig-addig hevítette, kotorta, egyengette a fát a tűzön, amíg csak valami fehéren izzó darabka maradt belőle. Akkor a nagy ráverő kalapácsot a király kezébe nyomta, az izzó fát meg a fogóval fülön fogta, s az üllőre tette. Forgatta, formálta s verte, s igen a király is, hogy csak úgy csurgott a veríték róla.

– No, ez megvolna – mondta a mester, a sístergő karikát vízbe mártogatva.

Az emberek, s az odagyűlt mesterek meg ámuldozva szétszéledtek. De persze előbb megtapogatták a karikát, mert nem akartak hinni a szemüknek.

A király is hüledezve törölgette a homlokát, aztán szó nélkül vette a kalapját, s elindult vissza a palotába. De becsületére legyen mondva, a szekér aranyat még másnap megküldte, s egy fél szekér ezüsttel meg is toldotta.

De hiába jöttek hercegek, királyok, a mester többet sohasem csinált fából vaskarikát. Sírba is vitte volna a titkát, de az unokája kedvéért a végén mégiscsak elárulta:

Az úgy volt, hogy volt egy mesternek egy haszontalan kétbalkezes inasa, akiből azóta sem lett semmi. Aki még egy szeget sem tudott becsületesen kipengetni. Ezért aztán, amit elrontott, hogy a mester meg ne lássa, beverte abba a fába, amelyik a műhely előtt állott, s akit a király kivágott. Így hát a fa tele volt szeggel, s így tudott a mester fából vaskarikát csinálni.